

V Praze dne 27.3.2013

Václav Nekvapil napsal politologickou doktorskou práci teoreticko-empirického typu. Text má rozsah 139 str. (184 normostran) a obsahuje rejstřík osob, rejstřík institucí, seznam tabulek a 28 stránek výčtu pramenů a literatury.

Cílem práce je „analyzovat a typologizovat francouzský společenský diskurs o izraelsko-palestinském konfliktu odrážející vybrané názory, zájmy, postoje a hodnoty spojované se současným židovstvím a židovskou diasporní identitou a následně je porovnat s oficiálním politicko-diplomatickým diskursem prezidentů Jacquesa Chiraca a Nicolase Sarkozyho.“ (Abstrakt, str. 4).

V první části autor představuje stav výzkumu a předkládá své teze. Podle první z nich „tvorba veřejné politiky, včetně politiky zahraniční, je neoddelitelná od vnitřních procesů, které ve společnosti rezonují.“ (str. 26). Podle druhé „téma izraelsko-palestinského konfliktu je prostorem, do něhož [...] aktivně vstupují nejrůznější sociální aktéři s cílem vymezit a veřejně deklarovat své hodnoty. [...] Štěpící linie zde nekopírují hranice etnických či náboženských komunit, ale politicko-ideologických proudů.“ (str. 26) Třetí poukazuje na to, „že zatímco židovská komunita funguje jako významný – byť zdaleka ne homogenní – aktér, neexistuje v politickém smyslu muslimská komunita jako aktér spoluutvářející veřejnou diskusi.“ (str. 26). V další kapitole autor prezentuje metodologii a teoretický rámec. Prodiskutovává roviny analýzy, kritickou diskurzivní analýzu, intertextualitu, syntézu a metodu operacionalizace dat. První kapitola věnovaná vlastní analýze se týká francouzské diskuze o židovství a Izraeli. Autor nabízí typologii postojů k Izraeli a tematizaci společenského diskurzu.

Druhá část empirického výzkumu se věnuje francouzské zahraniční politice vůči Izraeli v textech. Zde jsou rozvinuty 4 tematické oblasti analyzované již v rámci diskuze o židovství:

1. *Povinnost paměti*
2. *Antisemitismus*
3. *Proarabská a proizraelská zahraniční politika*
4. *Národní identita*

V závěru se autor vrací k původním tezím, které se dle jeho názoru provedenými analýzami potvrdily.

S ohledem na styl zpracování, rozsah, počet a kvalitu citované literatury i počet provedených rozhovorů lze konstatovat, že tato práce splňuje požadavky pro doktorskou práci.

Práce je napsána příjemným stylem a pečlivě. Je patrné, že se autor snažil o normativní neutralitu, což vítám. Bibliografie je zajímavá a široká. Seznam rozhovorů je natolik obdivuhodný, až čtenář cítí silnou frustraci z absence citací z těchto rozhovorů přímo v textu. Znalost francouzského prostředí je nepochybná.

V práci spatřuji několik nedostatků i námětů k diskuzi. Začnu od metodologického problému, který považuji za nejzávažnější. Struktura práce a zvolená argumentace nemůže vést k naplnění deklarovaného cíle. Neodpovídá dokonce ani titulu práce. Již v abstraktu autor ukazuje, jakým směrem se bude ubírat jeho analýza. Vysvětlení vztahu Francouzů k izraelsko-palestinskému konfliktu se podle něho *de facto* rovná vysvětlení vztahu Francouzů k Izraeli, ba dokonce k židovství. V empirické části (část 4 a 5) je už v titulech deklarována vůle analyzovat blízkovýchodní konflikt s omezením pouze na tematiku Izraele. Názvy těchto

částí (připomínám Francouzská diskuze o židovství a Izraeli, a Francouzská zahraniční politika vůči Izraeli v textech) jasně ukazují, že vysvětlení vtahu k tomuto konfliktu je vyhledáváno jen ve vztahu k Izraeli.

Analýza palestinské a izraelské strany je velice nerovnoměrná. Když se podíváme do detailů osnovy, zjistíme, že tematická analýza diskurzů (*Povinnost paměti, Antisemitismus, Pro arabská a proizraelská zahraniční politika, Národní identita*), sice zmiňuje „pro-arabské“ elementy, nicméně jen jako pod-pod-kapitola otázky Izraele, navíc ve spojení s analýzou „proizraelské politiky“. Takže analýza konfliktu se tematicky týká: Izraele/židovství (Povinnosti paměti - zde jde hlavně o holokaust, Antisemitismu, Pro-izraelské zahraniční politiky), a Palestiny (jen pro-arabská politika). V empirické části jsem napočítal více než dvakrát tolik stránek věnovaných Izraeli a Židům, než Palestině a Arabům.

Autor tvrdí, že francouzská zahraniční politika je spojená s identitou (konstruktivismus, politika je výsledek intersubjektivně vytvořených významů, str. 28-31). Předpokládá však, že význam blízkovýchodního konfliktu je ukazatel, a především pak výsledek vtahu k Izraeli, což je chyba.

I kdyby byl titul práce „Vztah k Izraeli ve francouzském veřejném prostoru (2000-2010)“, byla by to podle mě chyba: Je přeci nedůvěryhodné domnívat se, že se ve Francii o Arabech hovoří málo, navíc pouze v propojení s pohledem na Palestinu. Tak to být může i nemusí, stejně jako antisemitismus anebo paměť šoy může i nemusí být propojený s vnímáním Izraele. 3 až 6 milionů Francouzů je arabského původu – pro ně bude vztah k Izraeli podkapitola jejich vztahu k Arabům, a ne naopak. Vztah Francouzů ke konfliktu se nedá vysvětlit jen z „židovsko-centristického“ pohledu.

Uvedu zde už jen několik dalších připomínek. Především samotný titul je zavádějící, jelikož *Blízkovýchodní konflikt ve francouzském veřejném prostoru* zahrnuje také problematiku Libanonu. Ve Francii je početná libanonská komunita (kolem 250 000 Francouzů je libanonského původu). Ve většině případů se jedná o velmi dobře integrované a vlivné křesťany. Tato práce se chce v podstatě věnovat jen izraelsko-palestinskému konfliktu. Úvod je napsán horším stylem než zbytek práce. Vyskytuje se tam větší množství nedokázaných provokativních tvrzení, která nejsou úplně tématem zbytku práce, a nejsou podložena ani citáty. Takové nedostatky se najdou i ve zbytku práce, ale už ne v takovém počtu.

Do metodologické části autor zařadil kapitulu s titulem *Kritická diskurzivní analýza*. Bylo by podle mě vhodnější, aby titul zněl *Diskurzivní analýza*. *Kritická diskurzivní analýza* je přímo spojená s kritickým přístupem v sociálních vědách, v němž je diskurz dekonstruován a nahlížen jako symbolický systém, který organizuje a udržuje nadvládu jednoho systému (Marx, Gramsci, Foucault, Bourdieu...). Cílem této metody je kritika nerovností, které jsou s tou metodou spojené. Mam pocit, že přístup Václava Nekvapila by měl být zařazen spíše do klasické *diskurzivní analýzy*.

Typologie pozice mluvčích (str. 53 atd.) anebo zařazení francouzských zelených jako krajní levice (str. 60) jsou diskutabilní, ale mohly by být tématem debaty během obhajoby.

Za hlavní nedostatek práce považuji nejasné teoreticko-metodologické zakotvení analýzy. Jinak je však výklad velice zajímavý a pečlivý. Z tohoto důvodu disertaci Václava Nekvapila s názvem *Blízkovýchodní konflikt ve francouzském veřejném prostoru (2000-2010)* doporučuji k obhajobě a domnívám se, že autor může v diskuzi některá svá stanoviska objasnit.

Nicolas Maslowski, Ph.D.